

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

DÖRDÜNCÜ KISIM

YÖYLER - TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no.26973/95)

KARAR

STRAZBURG

24 Temmuz 2003

Yöyler-Türkiye Davasında,
Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (4. Kısım),
Sn. A.PastorRidruejo, Başkan
Sn. L. Caflisch,
Sn. V.Butkevych,
Sn. N. Vajic,
Sn. M.Pellonpaâ,
Sn. S. Botoucharova, yargıçlar
Sn. F. Gölcüklü, ad hoc yargıç

İle *Kısım* Sekreteri Sn. V. Berger'in katılımı ile Avrupa İnsan-Hakları Mahkemesi Heyeti olarak toplanmış,

9 Mart ve 26 Ekim 2000 ile 3 Temmuz 2003 tarihlerinde yapılan özel görüşmeler sonucunda, yukarıda son anılan tarihte benimsenmiş olan aşağıdaki karara varmıştır:

USULİ İŞLEMLER

1. Davanın nedeni, Türk vatandaşı olan Celalettin Yöyler'in ("başvuran"), 4 Nisan 1995 tarihinde, İnsan Haklarını ve Temel Hakları Korumaya Dair Sözleşmenin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca, Türkiye aleyhine Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na ("Komisyon") yaptığı başvurudur (başvuru no. 26973/95).

2. Yasal yardım alan başvurunu Londra'da faaliyet gösteren Bn. A. Stock temsil etmiştir. Bu davaya yönelik olarak Türk Hükümeti ("Hükümet") bir Ajan tayin etmemiştir.

3. Başvuran Dirimpınar köyündeki evinin ve eşyalarının güvenlik görevlilerince yok edildiğini iddia etmektedir. Bu iddiasıyla ilgili olarak başvuran Sözleşmenin 3, 6, 8, 13, 14 ve 18. maddeleriyle I Nolu Protokol'ün 1. maddesine dayanmaktadır.

4. Başvuru, 13 Ocak 1997 tarihinde Komisyon tarafından kabuledilebilir bulunmuş ve 1 Kasım 1999 tarihinde de, bu tarihe kadar incelenmesi tamamlanmadığı için Sözleşme'ye ek 11 Nolu Protokolün 5§3 maddesinin ikinci cümlesi uyarınca Mahkeme'ye gönderilmiştir.

5. Başvuru Mahkemenin Dördüncü Kısımına havale edilmiştir (İçtüzük m. 52/1). Bu Kısım içinde davayı inceleyecek olan Daire (Sözleşme m.27/1), İçtüzüğün 26/1 hükmü uyarınca oluşturulmuştur. Türkiye adına seçilen Yargıç Sn. R. Türmen davaya bakacak olan heyetten çekilmiş, yerine atıf yargıç olarak Sn. Feyyaz Gölcüklü atanmıştır (Sözleşme m.27/2 ve İçtüzük m.29/1).

6. Başvuranın mülkünün yok edildiği iddiası bağlamındaki olaylara ilişkin olarak taraflar arasındaki olgusal çelişkileri göz önünde bulunduran Mahkeme, Sözleşmenin 38/1 hükmü uyarınca kendisi bir inceleme yapmıştır. Bu amaçla Mahkeme, Ankara'da 2-5 Nisan 2001 tarihlerinde gerçekleştirilen tanık dinleme duruşmasına katılmak üzere üç delege tayin etmiştir.

7. Gerek başvuran, gerekse Hükümet esaslara ilişkin görüşlerini Mahkemeye sunmuşlardır (İçtüzük m.59/1). Taraflara danıştıktan sonra Daire esaslara ilişkin olarak 'duruşma yapılmasına gerek olmadığına karar vermiştir (İçtüzük m.59/3 vd.). Taraflar birbirlerinin görüşlerini yazılı olarak yanıtlamıştır.

8. 1 Kasım 2001 tarihinde Mahkeme, Kısımların oluşumunu değiştirmiş (İçtüzük m.25/1), fakat bu dava eski IV. Kısım dahilinde oluşturulan Dairede bırakılmıştır.

OLAYLAR

I. Davaya Esas Teşkil Eden Olaylar

9. Başvuran Celalettin Yöyler, 1941 doğumlu bir Türk Yurttası olup şu anda İstanbul'da yaşamaktadır. Haziran 1994'e kadar Muş'un Malazgirt ilçesine-bağlı Dirimpınar köyünde yaşamıştır. 1966 ve 1994 yılları arasında köyün İmamlığını yapan başvuran Sosyal Demokrat Halkçı Parti (SHP), Halkın Emek Partisi (HEP) ve Demokrasi Partisi (DEP) gibi siyasi partilerin yerel yöneticiliğini üstlenmesi sonucunda çeşitli vesilelerle cezaevinde yatmıştır. Başvuran ölümle tehdit edildiği için iddia konusu olaylar meydana gelmeden önce köyü terk etmiş ve bir daha da hiç dönmemiştir. Başvuru güvenlik güçlerinin evini yok etmesiyle ilgili olarak başvuranın dile getirdiği iddialarla ilgilidir.

A. Olaylar

10. Başvuranın evinin yok edilmesiyle ilgili olaylar taraflar arasında tartışma konusudur.

1. Başvurana göre olaylar

11. 1994 yılında, üçü de başvuranın geniş ailesine mensup olan üç kadın PKK'ya katılmaya karar verirler.

12. 15 Eylül 1994 tarihinde Malazgirt Jandarma Komutanı köye gelerek, üç gün içinde adigeçen üç kadın kendisine getirilmezse köyü ateşe vermekle tehdit eder.

13. Bu tehditten korkan başvuranın ailesiyle kadınların aileleri eşyalarını alarak kaçarlar. Fakat özel timlerle birlikte jandarmalar onları köye dönmeye ve eşyalarını bırakmaya zorlarlar. Jandarma ve özel tim aileleri bir eve toplayarak, başvuranın karısının da aralarında bulunduğu bazılarına saldırıda bulunurlar. Jandarma ve özel tim köylülere, ilerde hatırlamalarına yardımcı olması için evlerinin güzel resimlerini çekmelerini söyleyerek köyden giderler.

14. 18 Eylül 1994 günü saat 20.00'de jandarma timleri ve köy korucuları köye gelirler. Köylülere evlerine girerek ışıkları söndürmeleri emredilir. Güvenlik güçleri daha sonra köylülerin traktörlerinden mazot alarak başvuran ve ailesinin evini ateşe verir. Başvuran evi yakılırken, köyde değil İzmir'de bulunmaktadır.

15. 23 Eylül 1994 günü başvuran İzmir Karşıyaka Cumhuriyet Savcısına Malazgirt Cumhuriyet Savcısına iletmek üzere şikayette bulunur. Olay yeri incelemesi ve failere yönelik soruşturma açılması talebini de içeren başvuru Karşıyaka Cumhuriyet Savcılığında 35798 dosya no.su ile kaydedilir.

16. 24 Eylül 1994 günü başvuran, İnsan Hakları Derneği aracılığıyla, aynı gün Kürt yanlısı *Özgür Ülke* gazetesinde de yer alan bir basın açıklaması yapar.

17. 8 Kasım 1994 günü Cumhuriyet Savcısı Malazgirt Jandarma Komutanına başvuranın iddialarıyla ilgili rapor hazırlanmasını talep eden bir yazı (no.31583) gönderir. Cumhuriyet Savcısı sözkonusu talebini 8 Aralık 1994 (no.30965) ve 2 Şubat 1995 (no.315,83) tarihli yazılarla tekrarlar.

18. Aldığı ifadelerin tutanaklarını sunduğu 2 Mart 1995 tarihli bir yazıyla Malazgirt İlçe Jandarma Komutanı, Savcının 8 Aralık 1994 tarihli yazısına cevap verir. Savcı Mayıs 1995'te ve Jandarma komutanı M.A Haziran ve Kasım 1995'te başka ifadeler de alırlar. Kasım 1995'ten beri soruşturmada herhangi bir gelişme kaydedilmemiştir.

2. Hükümete göre olaylar

19. Başvuran eşi ve çocuklarıyla birlikte kendi isteğiyle Dirimpınar köyünü terk ederek, önce Adapazarı'na sonra da İstanbul ve İzmir'e yerleşir. Hükümet, Mahkeme'ye, başvuranın evinin yakılmasıyla ilgili olarak yetkililer tarafından alınan çeşitli ifadeler sunmuştur.

(a) 29 Mayıs 1995 tarihinde alınan ifadeler

20. Dirimpınar köyü Muhtarı Muhsettin Yöyler'in Savcıya verdiği ifadeye göre, kendisi olay gecesi bazı şahısların başvuranın evini ateşe verdiklerini görmüş, fakat yüzleri kapalı olduğu için bu şahısları teşhis edememiştir. Bununla birlikte Nurettin köyü korucularından Ahmet'i (A. K) teşhis etmiştir.

Başvuranla aynı köyden Abdülcebbar Sezen verdiği ifadede olayın meydana geldiği sırada başvuranın köyde bulunmadığını, fakat ailesinin köyde olduğunu belirtmiştir.

(b) Jandarma komutanı M.A önünde alınan 19 Haziran 1995 tarihli ifadeler

21. Muhsettin Yöyler başvuranın evinin yakıldığını görmesine karşın, karanlık olduğu için kimlerin yaktığını görmediğini belirtmiştir.

Aynı köyden Süleyman Yılmaz ve Ömer Sezen benzer ifadeler vermişlerdir.

(c) Başvuranla aynı köyde yaşayanların jandarma komutanı M.A'ya 22 Kasım 1995 tarihinde verdikleri ifadeler

22. Aydın Sezen üstte adı geçen jandarma komutanına verdiği ifadede başvuranın Devlete karşı hep yıkıcı faaliyetler içinde yer aldığını, evinin gerçekten yakıldığını, evin kim/kimler tarafından ateşe verildiğini görmediğini, ama bunu yapanın kesinlikle güvenlik gücü mensubu olmadığını belirtmiştir. Muhsettin Yöyler M.A'ya verdiği başka bir ifadede başvuranın hep PKK'yı desteklediğini, başvuran ve ailesinin olay gecesi köyde bulunmadıklarını, evi ateşe verenleri görmediğini fakat failerin güvenlik güçleri olmadığından emin olduğunu ayrıca evi yakanın belki de başvuranın kendisi olabileceğini söylemiştir.

23. Abdülcebbar Sezen, polis tutanaklarına başvuranın PKK mensubu ve köydeki sorunların kaynağı olduğunu, köyü terk ettiği için köylülerin memnuniyet duyduklarını belirten kişi olarak geçmiştir. Adı geçen ayrıca başvuranın evinin kesinlikle güvenlik güçlerince yakılmadığını ve güvenlik güçlerinin köylülere daima yardım ettiklerini belirtmiştir.

24. Muhlis Umulgan başvuranın PKK ile işbirliği yaptığını, olay gecesi başvuranın evinin yandığını gördüğünü, fakat o dönemde bölgede PKK'nın olduğunu bildiği için dışarıya çıkmaya korktuğunu belirtmiştir.

25. Süleyman Yılmaz başvuranın olay meydana geldiği sırada köyde bulunmadığını, yangından üç gün önce başvuranın eşiyle çocuklarının eşyalarını da alarak köyden ayrıldıklarını, olaydan birkaç gün önce köyde bulunsalar da olay günü güvenlik güçlerinin köyde bulunmadıklarını ifade etmiştir. Yılmaz ayrıca başvuranın evini ateşe vereni bilmediğini fakat jandarma olmadığından kesinlikle emin olduğunu da belirtmiştir.

26. Başvuranın yokluğunda soruşturma yürütülememiştir. Malazgirt İlçe Jandarma Komutanının 2 Nisan 1995 tarihli yazısına göre başvuran, Dirimpınar'ı terk ederek bilinmeyen bir yere, muhtemelen Adapazarı'na taşınmıştır.

B. Tarafların sundukları belgeler

1. Başvuran tarafından sunulan belgeler

27. Bu başlık altındaki belgeler, başvuranın verdiği ifadeler, yetkililere yaptığı şikayetler ve başvuranın iddialarını desteklemek üzere başka tanıklardan alınan ifadelerden oluşmaktadır.

(a) Dile getirdiği iddialarla ilgili olarak başvuranın verdiği ifadeler ve dilekçeler

28. Aşağıda, başvuranın evinin Malazgirt jandarması tarafından yakıldığına ilişkin şikayetlerle ilgili belgeler sıralanmıştır.

- (i) Başvuran tarafından 23 Eylül 1994 tarihinde Karşıya Cumhuriyet Savcılığına Malazgirt Cumhuriyet Savcılığına iletilmek üzere verilen dilekçe;
- (ü) Başvuranın Londra'daki Kurdish Human Rights Project ("KHRP")'ten Kerim Yıldız'a evinin yok edilmesiyle ilgili olarak yazdığı yazı;
- (iii) Başvuran tarafından imzalanan iddia konusu olayların sırasını ve yok edilen mülkün ayrıntılarını içeren 23 Kasım 1994 tarihli rapor;
- (iv) Başvuranın KHRP'den Kerim Yıldız ve Philip Leach'e yazdığı ve şikayetleriyle ilgili olarak iç hukuk yollarını tüketmeye çalıştığını belirttiği 11 Mayıs 2000 tarihli yazı;
- (v) Başvuranın KHRP'ye yazdığı muhtar Muhsettin Yöyler'in jandarmaya verdiği ifadelerle ilgili 4 Temmuz 2000 tarihli yazı;
- (vi) Başvuranın KHRP'den Kerim Yıldız'a yazdığı ve jandarmanın diğer köylülerden aldığı ifadelerle ilgili yorumlarını içeren 9 Aralık 2000 tarihli yazı.

(b) Başvuranın gösterdiği tanıklardan alınan ifadeler

29. Aşağıda adı geçen tanıklar verdikleri ifadelerde jandarmaların 18 Eylül 1994 günü Dirimpınar'da başvuranın eviyle birlikte başka evleri de yaktıklarını belirtmişlerdir.

- (i) Dilsa, Saliha, Leyla, Evin, Cülustan ve Ziri (Esma) Yöyler ile Kutbettin Fırtına'dan 20 Mayıs 2000 tarihinde alınan ifadeler;
- (ii) Ahmet Kmay'dan belirsiz bir tarihte alınan bir ifade ile Bahattin Kınay'dan 23 Aralık 1996 ve 20 Mayıs 2000 tarihlerinde alınan ifadeler;
- (iii) Bahattin Sezen'den 9 Ocak 2001 tarihinde alınan ifade;

(iv) Zeynel Abidin Daş'dan 3 Kasım 2000 tarihinde alınan ifade ile adigeçenin yine aynı tarihte İnsan Hakları Derneğinin Sakarya şubesine vermiş olduğu ifade.

(c) Basın açıklamaları ve makaleler

30. İlgili dönemde güneydoğudaki genel durum ile evinin güvenlik görevlilerince yakılması iddiasına ilişkin olarak başvuranın yaptığı basın açıklamaları ve yazdığı makaleler.

- (i) 15 Eylül 1994 tarihinde Turkish Daily News gazetesinde yer alan makale;
- (ii) Başvuranın güneydoğudaki genel durumu açıklayarak evinin yok edilmesiyle ilgili şikayette bulunduğu 23 Eylül 1994 tarihinde basma verilen ifade;
- (iii) 24 Eylül 1994 tarihinde başvuranın eviyle birlikte Nusaybin ve Malazgirt ilçelerinin köylerindeki diğer evlerin de yakılmasıyla ilgili olarak Özgür Ülke gazetesinde yer alan makale.

(d) Diğer belgeler ,

- (i) Dirimpınar köyü planının fotokopisi
- (ii) Başvuranın Dirimpınar'daki evi, arazisi ve binalarına ait tapunun fotokopisi
- (iii) BM Mülteciler Yüksek Komiserliği tarafından yayınlanan Dahildeki Yer Değiştirmelere İlişkin Rehber İlkeleri

2. Hükümet tarafından sunulan belgeler

31. Aşağıda sıralanan belgeler başvuranın iddialarına ilişkin olarak, çeşitli tanıklardan alınan ifadeler, iddia konusu olaylara ilişkin olarak ulusal makamlarca yürütülen soruşturma ve PKK üyesi olduğu gerekçesiyle başvurana karşı yürütülen cezai kovuşturmayla ilgilidir.

(a) Başvuranın köyünde yaşayan diğer köylülerden alınan ifadeler

32. Aşağıda adigeçen tanıklar yetkililere verdikleri ifadelerde başvuranın evinin kimler tarafından yakıldığını bilmediklerini ve görmediklerini iddia etmişlerdir. Söz konusu tanıklar başvuranın, evinin jandarmalar tarafından yakıldığına ilişkin iddialarını reddetmişlerdir. Adigeçenlere göre, başvuran PKK üyesi olduğu için kendisini köyde kimse istememektedir.

- (i) Başvuranın iddialarıyla ilgili olarak Muhsettin Yöyler'in jandarma tarafından alınan ifadelerini içeren 27 Aralık 1994 tarihli tutanak;
- (ii) Zilkif ve Gürsel Polat, Abdülmuttalip, Abdülkerim ve Abdülbaki Koçak ile Celal Çelik'in Malazgirt Cumhuriyet Savcısı tarafından alınan 28 Nisan 1999 tarihli ifadeleri
- (iii) Ali Haydar, Azmi, Yılmaz ve Hüseyin Polat, İhsan Erkoçak, Mehmet, Kemal, Bahattin ve Abdullah Koçak ile Nizamettin ve Ahmet Çelik'in 29 Nisan 1999 tarihinde Malazgirt Cumhuriyet Savcısı tarafından alınan ifadeleri.
- (iv) Ahmet Kınay'ın 20 Mayıs 2000 tarihli ifadesi;
- (v) Aydın Sezen'in 22 Kasım 1995 ve 20 Haziran 2000 tarihli ifadeleri;
- (vi) Ömer Sezen'in 19 ve 20 Haziran 1995 ile 20 ve 23 Haziran 2000 tarihli ifadeleri;
- (vii) Muhlis Umulgan'ın 22 Kasım 1995, 26 Temmuz 1996 ve 23 Temmuz 2000 tarihli ifadeleri;
- (viii) Süleyman Yılmaz'ın 19 ve 20 Haziran 1995, 22 Kasım 1995 ile 20 ve 23 Haziran

2000 tarihli ifadeleri;

(ix) Abdülcebbar Sezen'in 27 Aralık 1994, 29 Mayıs 1995, 19 ve 20 Haziran 1995, 22 Kasım 1995, 26 Temmuz 1996 ile 20 ve 23 Haziran 2000 tarihli ifadeleri;

(x) Muhsettin Yöyler'in 27 Aralık 1994, 29 Mayıs 1995, 19 ve 20 Haziran 1995, 22 Kasım 1995, 26 Temmuz 1996 ile 20 ve 23 Haziran 2000 tarihli ifadeleri.

(b) Soruşturma ile ilgili belgeler

33. Aşağıdaki belgeler başvuranın evinin jandarmalar tarafından yakıldığı iddiasına ilişkin olarak ulusal makamların yürüttüğü soruşturma ile ilgilidir.

(i) 15-20 Eylül 1994 tarihleri arasındaki görev çizelgeleri;

(ii) Malazgirt Cumhuriyet Savcılığının Malazgirt İlçe Jandarma Komutanlığına yazdığı 8 Kasım 1994, 8 Aralık 1994, 2 Şubat 1995, 14 Mart 1995, 5 Mayıs 1995 ve 7 Mayıs 1995 tarihli yazıları;

(iii) Malatya İlçe Jandarma Komutanlığı'nın Malazgirt Cumhuriyet Savcılığına yazdığı 2 Mart 1995, 21 Nisan 1995 ve 25 Ağustos 1995 tarihli yazıları;

(iv) Jandarma tarafından tutulan 18 Nisan 1994 tarihli tutanak;

(v) Jandarma tarafından hazırlanan 19 Haziran 1995 tarihli olay yeri tespit tutanağı;

(vi) Jandarma tarafından hazırlanan 2 Ağustos 1995 tarihli tutanak;

(vii) Malazgirt Cumhuriyet Savcısının Malazgirt Sulh Ceza Mahkemesine gönderdiği 30965 No ve 23 Ekim 1995 tarihli yazı;

(viii) Malazgirt Kaymakamının, İlçe İdare Kurulu tarafından muhakkik olarak tayin edilen ziraat mühendisi Metin Alacuklu'ya muhatap 3 Ekim 1996 tarihli yazısı;

(ix) Malazgirt Kaymakamının Malazgirt Sulh Ceza Mahkemesine gönderdiği 16 Ekim 1996 tarihli yazı;

(x) Malazgirt Kaymakamının Malazgirt İlçe Jandarma Komutanına yazdığı 16 Ekim 1996 tarihli yazısı;

(xi) Malazgirt Cumhuriyet Savcısının, Malazgirt Kaymakamına yazdığı 6 Kasım 1996 tarihli yazısı;

(xii) Malazgirt İlçe Jandarma Komutan Yardımcısının Malazgirt İlçe Ziraat Müdürlüğüne yazdığı 7 Kasım 1996 tarihli yazı;

(xiii) Metin Alacuklu'nun Malazgirt Kaymakamlığına sunulmak üzere hazırladığı 19 Kasım 1996 tarihli inceleme tutanağı;

(xiv) Metin Alacuklu'nun Malazgirt Kaymakamına yazdığı 19 Kasım 1996 tarihli yazı;

(xv) Memurin Muhakematı Komisyonunun, başvuranın evini yakmakla suçlanan jandarma subaylarına karşı yürütülen ceza kovuşturmasını sona erdirmeye yönelik 15 Haziran 1997 tarihli kararı;

(xvi) Malazgirt Cumhuriyet Savcısı tarafından hazırlanan 16 Ocak 1997 tarihli olay yeri inceleme tutanağı;

(xvii) Dirimpınar köyündeki evlerin yakılmasıyla ilgili 16 Ocak 1997 tarihli muhakkik raporu;

(xviii) Dirimpınar köyündeki evlerin yakılmasıyla ilgili 21 Ocak 1997 tarihli bilirkişi raporu ve krokiler;

(xix) Malazgirt Belediye Başkan Yardımcısının Malazgirt Cumhuriyet Savcılığına yazdığı 27 Ocak 1997 tarihli yazı;

(xx) Malazgirt Cumhuriyet Savcısının Muş Cumhuriyet Başsavcılığına sunmak üzere hazırladığı soruşturma raporu;

(xxi) Malazgirt Kaymakamının Van İl İdare Kuruluna yazdığı 25 Mart 1997 tarihli rapor;

(xxii) Van İdare Mahkemesinin, Memurun Muhakematı Komisyonunun 15 Ocak 1997 tarihli kararını onadığı 1 Nisan 1997 tarihli karar.

(xxiii) Muş Cumhuriyet Savcısının, Muş Ağır Ceza Mahkemesine yazdığı 4 Haziran 1997 tarihli yazısıyla, Muş Ağır Ceza Mahkemesinin aynı tarihli cevabi yazısı;

(xxiv) Muş Cumhuriyet Savcısının, Muş Ağır Ceza Mahkemesine yazdığı 5 Haziran 1997 tarihli yazısıyla, Muş Ağır Ceza Mahkemesinin aynı tarihli cevabi yazısı;

(xxv) Malazgirt Cumhuriyet Savcısının 6 Haziran 1997 tarihli görevsizlik kararı; Dirimpınar köyü muhtarı Muhsettin Yöyler ile aynı köyden iki kişinin daha imzaladığı 30 Eylül 1997 tarihli tutanak;

(xxvii) Başvuranın evini yakanları bulmak üzere Malazgirt Cumhuriyet Savcısı tarafından çıkarılan 14 Kasım 1997 tarihli arama müzekkeresi;

(xxviii) Dirimpınar köyü muhtarı Muhsettin Yöyler ile iki jandarma tarafından imzalanan 4 Şubat 1998, 19 Mayıs 1998, 20 Eylül 1998, 22 Aralık 1998 ve 17 Eylül 1999 tarihli tutanaklar;

(xxix) Malazgirt İlçe Jandarma Komutan Yardımcısının Malazgirt Cumhuriyet Savcısına yazdığı 8 Şubat 1998, 24 Haziran 1998 ve 6 Nisan 1999 tarihli yazılar;

(xxx) Malazgirt İlçe Jandarma Komutanının Malazgirt Cumhuriyet Savcısına yazdığı 29 Mart 1998, 24 Haziran 1998, 23 Eylül 1998, 5 Mayıs 1999 ve 22 Eylül 1999 tarihli yazılar;

(xxxi) Malazgirt Cumhuriyet Savcısının Malazgirt İlçe Jandarma Komutanına yazdığı 11 Mart 1999 ve 24 Nisan 1999 tarihli yazılar;

(xxxii) Üç jandarma tarafından hazırlanan ve imzalanan 24 Mart 1999 tarihli yazı;

(xxxiii) Malazgirt Cumhuriyet Savcısının Muş Cumhuriyet Başsavcılığına yazdığı 1 Ekim 1999 tarihli yazı;

(xxxiv) Köy muhtarı Muhsettin Yöyler tarafından hazırlanan Abdülcebbar Sezen ve Celalettin Yöyler'in artık Dirimpınar köyünde ikamet etmediklerini gösterir tarihsiz bir belge.

(c) Ahmet Kınay'a karşı yürütülen cezai kovuşturma

34. Bu belgeler başvurulanla aynı köyde yaşayan Ahmet Kınay'a karşı başvuranın evini ateşe verdiği iddiasıyla yürütülen cezai kovuşturmayla ilgilidir. Ahmet Kınay Muş Ağır Ceza Mahkemesinin 6 Mayıs 1997 tarihli kararıyla beraat etmiştir.

- (i) Ahmet Kınay'a ait 23 Ekim 1995 tarihli doğum belgesi sureti;
- (ii) Sakarya Cumhuriyet Başsavcılığının Adalet Bakanlığına yazdığı 23 Ekim 1995 tarihli yazı;
- (iii) Sakarya Emniyet Müdürünün Sakarya Cumhuriyet Başsavcısına yazdığı 23 Ekim 1995 tarihli yazı;
- (iv) Sakarya Emniyetine bağlı polislerin hazırladığı 23 Ekim 1995 tarihli tutanak;
- (v) Malazgirt Sulh Ceza Mahkemesi tarafından 25 Ekim 1995 tarihinde Ahmet Kınay'a karşı çıkarılan gıyabi tutuklama müzekkeresi;
- (vi) Ahmet Kınay'ın tutuklanmasıyla ilgili 13 Kasım 1996 tarihli tutanak;
- (vii) Ahmet Kınay'la ilgili üst arama tutanağı;
- (viii) Ahmet Kınay'ın Sakarya Cumhuriyet Savcılığına Malazgirt Cumhuriyet Savcılığına iletilmek üzere verdiği 15 Kasım 1996 tarihli dilekçesi;
- (ix) Sakarya Emniyet Müdürünün Asayiş Şube Müdürlüğüne yazdığı 15 Aralık 1995 tarihli yazı;
- (x) Ahmet Kınay'ın Sakarya Ceza Mahkemesine Malazgirt Ceza Mahkemesine iletilmek üzere verdiği serbest bırakılma talebini de içeren 18 Kasım 1996 tarihli dilekçe;

- (Ki) Ahmet Kınay'ın avukatının Sakarya Cumhuriyet Başsavcılığına Malazgirt Cumhuriyet Başsavcılığına iletilmek üzere verdiği 18 Kasım 1996 tarihli dilekçe;
- (xii) Malazgirt Cumhuriyet Başsavcısının 9 Eylül 1996 tarihli görevsizlik kararı;
- (xiii) Malazgirt Cumhuriyet Başsavcısının Ahmet Kınay'a karşı yürütülen cezai kovuşturmadaki jandarmalar aleyhindeki cezai kovuşturmanın sona erdirilmesine ilişkin 9 Eylül 1996 tarihli kararı;
- (xiv) Muş Cumhuriyet Başsavcısının Ahmet Kınay'ı başvuranın evini ateşe vermekle suçladığı 7 Şubat 1997 tarihli iddianame;
- (xv) Başvuranın evini ateşe vermekle suçlanan Ahmet Kınay'ın tutukluluk halinin devamına ilişkin olarak Muş Cumhuriyet Başsavcısı tarafından verilen 31 Ocak 1997 tarihli karar;
- (xvi) Ahmet Kınay'la ilgili olarak Muş Ağır Ceza Mahkemesinde hazırlık duruşmalarının 7 Şubat 1997 ve 6 Mart 1997 tarihli tutanakları;
- (xvii) Ahmet Kınay'ın beraatine hükmeden Muş Ağır Ceza Mahkemesinin 6 Mayıs 1997 tarihli kararı.

(d) Başvurana karşı yürütülen cezai kovuşturma

35. Bu başlık altındaki belgeler PKK üyesi olduğu iddiasıyla başvurana karşı başlatılan cezai kovuşturmayla ilgilidir.

(i) Bölücü faaliyetlere katılma ve PKK üyesi olma suçlarından başvuranın beraatine hükmeden Erzincan DGM'nin 10 Mart 1992 tarihli kararı;

(ii) Malazgirt Cumhuriyet Başsavcısının başvurana karşı PKK üyesi olduğu iddiasıyla yürütülen cezai kovuşturmanın sona erdirilmesine ilişkin 24 Eylül 1992 tarihli tamamlayıcı kararı;

(iii) Malazgirt Cumhuriyet Başsavcısının başvurana karşı PKK üyesi olduğu iddiasıyla yürütülen cezai kovuşturmanın sona erdirilmesine ilişkin 24 Kasım 1992 tarihli tamamlayıcı kararı;

(iv) Malazgirt Cumhuriyet Başsavcısının başvurana karşı yürütülen cezai kovuşturmanın durdurulmasına ilişkin 11 Mart 1992 tarihli kararı;

(v) Yargıtay'ın, ilk derece mahkemesinin başvuranın soyadını değiştirme talebini reddetme kararını onadığı 27 Mart 1992 tarihli kararı;

(vi) Diyarbakır DGM Başsavcısının başvurana karşı PKK'ya yardım ve yataklık ettiği iddiasıyla yürütülen, cezai kovuşturmanın sona erdirilmesine ilişkin 10 Şubat 1994 tarihli kararı.

C. Mahkemeye verilen ifadeler

36. Tarafların davanın olgularına ilişkin olarak sunduğu görüşler arasında ihtilaf bulunduğu için. Mahkeme tarafların yardımıyla bir soruşturma yürütmüştür. Bu bağlamda Mahkemenin atadığı üç Delege (Sn. A. Pastor Ridrueja, Sn. M. Pellonpââ ve Sn. S. Boutoucharova) 2-5 Nisan 2001 tarihlerinde otuz tanığın ifadesini almışlardır. Dört tanık daha ifade vermeye çağrılmakla birlikte çeşitli nedenlerle katılmamışlardır. Delegeler aşağıdaki tanıkların ifadelerine başvurmuşlardır [Not: Tanıkların verdikleri ifadeler Mahkemenin arşivlerinde olup kamuya açıktır].

(1)CelalettinYöyler;

(2) Dilsa Yöyler;

- (3) Saliha Yöyler;
- (4) Leyla Yöyler;
- (5) Gülistan Yöyler;
- (6) Evin Yöyler;
- (7) Ahmet Kınay;
- (8) Bahattin Kınay;
- (9) Esmâ (Ziri) Yöyler;
- (10) Kutbettin Fırtına;
- (11) Zeynel Abidin Daş;
- (12) Mehmet Şirin Yıldız;
- (13) Selahattin Yıldırım;
- (14) Serhat Yöyler;
- (15) Hakan Tekin;
- (16) Halil İbrahim Akkan;
- (17) Muhsettin Yöyler;
- (18) Abdülcabbar Sezen;
- (19) Muhlis Umulgan;
- (20) Ömer Sezen;
- (21) Ahmet Çelik
- (22) İsmail Mezgil;
- (23) Süleyman Yılmaz;
- (24) Fuat Girişken;
- (25) Mustafa Akkan;
- (26) Erdal Yanıker;
- (27) Halil İbrahim Kuş;
- (28) Sacit Savaşçi;
- (29) Cengiz Yıldız;
- (30) Turgut Abas.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK VE UYGULAMA

A. Anayasa

37. Anayasanın 125. maddesi aşağıdaki gibidir:

"İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır... İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür."

38. Bu hüküm olağanüstü hal ve savaş hali de dahil olmak üzere hiçbir sınırlamaya tabi değildir. 125. maddenin son hükmü, "sosyal risk" kuramına dayalı mutlak ve objektif sorumluluk taşıyan idarenin sorumlu tutulabilmesi için mutlaka hatalı olduğunun kanıtlanmasını şart koşmaz. Dolayısıyla, idare, kimliği belirsiz kişilerce ya da teröristlerce işlenen fiillerden zarar gören şahıslara, kamu düzeni ve güvenliğiyle ya da bireysel yaşam ve mülkiyetin korunmasıyla ilgili görevlerini yerine getirmediği gerekçesiyle tazminat ödeyebilir.

39. İdari sorumluluk ilkesi 25 Ekim 1983 tarih ve 2935 sayılı OHAL Kanununda da açıkça yansıtılmaktadır:

"...Bu kanunda öngörülen yetkilerin kullanılmasıyla ilgili tazminat davaları idare aleyhine idare mahkemelerinde açılır."

B. Cezai Sorumluluk

40. Türk Ceza Kanunu (TCK) Şu fiilleri suç saymıŐtır:

- (a) Bir kimseyi kanunsuz olarak özgürlüğünden yoksun bırakmak (genel olarak m. 176, memurlar bakımından m. 181)
- (b) Bir kimsenin bir Őeyi iŐlemek veya iŐlemesine müsaade etmek ya da o Őeyi iŐlememeye mecbur etmek için diğer bir kimseye zor kullanması veya onu tehdit etmesi (madde 188);
- (c) tehdit (madde 191)
- (d) kişinin konutunu kanunsuz olarak aramak (madde 193 ve 194);
- (e) yangın çıkarma (m. 369, 370, 371, 372), ya da insan yaşamını tehdit edecek Şekilde ciddi yangın çıkarma (m.382)
- (f) dikkatsizlik, tedbirsizlik ve tecrübesizlik sonucu istemeyerek yangın çıkarmak (m. 383)
- (g) bir baŐkasının malına kasten zarar vermek (526 vd maddeler)

41. Bu suçlarla ilgili tüm Şikayetler, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 151 ve 153. maddeleri uyarınca Cumhuriyet Savcısı'na ya da yerel idari makamlara yapılabilir. Cumhuriyet Savcısı, ihbar veya herhangi bir suretle bir suçun iŐlendiđi Őüphesini uyandıracak bir durumla karŐılaŐır karŐılaŐmaz kamu davası açmaya gerek olup olmadığına karar vermek üzere hemen soruşturma açmakla mükelleftir (Madde 153). Şikayetler yazılı ya da sözlü yapılabilir. Bir Şikayetçi, savcının cezai kovuşturma baŐlatılmasına gerek olmadığı yönündeki kararma itiraz edebilir.

42. Şikayet konusu fiilleri iŐlediđinden Őüphe edilenler, askeri personelse, verilen emirlere uymadıklarında, Askeri Ceza Kanununun 86. ve 87. maddeleri uyarınca, zarara sebebiyet vermek, insan yaşamını tehlikeye düŐürmek ve mala zarar vermekten kovuŐturulabilirler. Bu durumda, soruşturma CMUK'a göre yetkili makam nezdindeki (asker olmayan) Őahıslarca ya da zanlının hiyerarşik üstü tarafından baŐlatılabilir (Askeri Mahkemelerin KuruluŐ ve İŐleyiŐine ilişkin 353 Sayılı Kanun'un 93 ve 95. maddeleri)

43. Eğer zanlı bir Devlet görevlisi ya da memuru ise, yerel idare kurullarından lüzumu muhakeme kararı alınması gerekmektedir. İdare kurulu kararları, DanıŐtay'da temyiz edilebilir; idare kurullarının vermiş olduğu men-i muhakeme kararları DanıŐtay tarafından re'sen incelenir.

C. Tazminata ilişkin hükümler

44. Memurların iŐledikleri maddi ya da manevi zarar veren yasadışı fiiler, hukuk mahkemelerinde tazminat davası konusu olabilir.

45. İdare aleyhindeki davalar, yazılı usulde davalara bakan idare mahkemeleri önünde görülür.

46. Terör Őiddetinin neden olduğu zararlar Sosyal YardımlaŐma ve DayanıŐma Fonundan karŐılanabilir.

D. Olağanüstü Hal İle İlgili Olarak Alınan Tedbirler

47. 2935 sayılı Olağanüstü Hal Kanunu (25 Ekim 1983) uyarınca yürürlüğe giren kararnameler özellikle de 424, 425 ve 430 sayılı kararnameler ile değişik 285 sayılı kararname ile olağanüstü hal bölge valilerine geniş yetkiler tanınmıştır.

48. 285 sayılı Kanun Hükmünde Kararname 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun (1991) uygulanışına değişiklik getirmiştir; olağanüstü halin sürdüğü yerlerde güvenlik güçlerini yargılama yetkisi savcılardan alınmış ve bu yetki yerel idare kurullarına verilmiştir. Bu kurullar devlet memurlarından oluşturulur ve güvenlik güçlerine de başkanlık eden il valilerinin yetkisi altındadır.

49. 16 Aralık 1990 tarihli 430 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 8. maddesi aşağıda sunulmuştur:

" Bu Kanun Hükmünde Kararname ile İçişleri Bakanına, Olağanüstü Hal Bölge Valisine ve olağanüstü hal bölgesi dahilindeki il valilerine tanınan yetkilerin kullanılması ile ilgili her türlü karar ve tasarruflarından dolayı bunlar hakkında cezaî, mali veya hukukî sorumluluk iddiası ileri sürülemez ve bu maksatla herhangi bir yargı merciine başvurulamaz. Kişilerin sebepsiz uğradıkları zararlardan dolayı Devletten tazminat talep etme hakları saklıdır".

Başvurana göre, sözkonusu madde valilere kişisel dokunulmazlık sağlamakta ve bölge valisinin köylerin süreli veya süresiz olarak boşaltılması, yerleşim kısıtlamaları getirme ve insanların farklı yerlere gönderilmesi yetkilerim kuvvetlendirmektedir. Terörle mücadele kapsamında uğranılan zararlara ilgili olarak gösterilen mazeretin makul olduğu kabul edilecek ve bu nedenle dava açılmayacaktır.

HUKUK

MAHKEMENİN KANITLARLA İLGİLİ DEĞERLENDİRMESİ VE OLAYLARIN TESPİT EDİLMESİ

Tarafların İddiaları

1. Başvuran

50. Başvuran, 18 Eylül 1994 tarihinde jandarmaların köye saldırdıklarını akrabalarından altı kişinin mülkü de dahil olmak üzere kendi evinin ve mülkünün yokedildiğini iddia etmiştir. Mahkemeden, mülkünün yokedilmesi ve etkili bir soruşturma yapılmamasının Devletin 3,6,8,13,14 ve 18. maddeleri ve I No'lu Protokol'ün 1. maddesi ile güvenceye alınan sorumluluklarını yerine getirmediği ve sözkonusu maddelerin ihlal edildiğine karar vermesini istemiştir.

2. Hükümet

51. Hükümet, güvenlik güçlerinin başvuranın evini yaktığını ispatlayacak kanıtın olmadığını ileri sürmüştür. Diğer köylülerin verdikleri ifadelerle ilgili olarak Hükümet, jandarmaların o gece Dirimpınar Köyü'nde olmadığını iddia etmiş ve güvenlik güçlerinin yangının sorumlusu olamayacağını, yangının bir tartışma sonucunda ortaya çıkmış olabileceğini belirtmiştir.

Mahkemenin olaylarla ilgili değerlendirmesi

1. Mahkemenin tarafların ifadeleri ve kanıtlarla ilgili değerlendirmesi

52. Mahkeme, kanıtları değerlendirirken bütün Őüpheleri ortadan kaldıracak nitelikte olması gerektiğini tekrarlamıştır, (bkz. Orhan /Türkiye Kararı, başvuru no 25656/94, prg. 264, AİHM 2002) Bu tür kanıtlar kuvvetli, açık, birbiriyle bağdaşacak Şekilde ortaya çıkan sonuçların ve reddedilemeyecek bazı gerçeklerin birarada bulunması ile kabul edilebilir. Bu bağlamda, kanıt toplanırken tarafların sergilediği tutum ve davranışlar dikkate alınmak zorundadır, (bkz 18 Ocak 1978 tarihli İrlanda/İngiltere Kararı, dizi A, no 25, s. 65, prg.161). Mahkeme ayrıca Devletin kurumlan ve memurlarının davranışları hakkındaki Sözleşmeden kaynaklanan sorumluluğun diğer Şahısların cezai sorumluluğu ile karıştırılmaması gerektiğini tekrar etmiştir. (Avşar/Türkiye no 25657/94, prg. 284, AİHM 2001 -VII).

53. Başvuran, güvenlik güçlerinin 18 Eylül 1994 tarihinde köye saldırdığını ve evi yakıtığını iddia etmiştir. Hükümet, bu iddiayı reddetmiştir. Mahkeme, toplanan kanıtların ağırlığını ve etkilerini değerlendirmek suretiyle sözkonusu iddiayı tasdik edecektir.

54. Başvuranın ailesine mensup  genç kadının kaybolmasının ardından başvuranın ve akrabalarının Dirimpınar'daki evleri 18 Eylül 1994 tarihinde yakılmıştır. Ancak Mahkeme'ye başvuranın evinin 18 Eylül 1994 tarihinde yakılışına kadar gerçekleşen olaylar ve sorumluların kimliği gibi konularda birbiriyle çelişen bilgiler sunulmuştur.

55. Mahkeme, başvuranın delegelelere ayrıntılı ve doğru ifade verdiğini belirtmiştir. Evinin yanmasının ardından ulusal makamlara ve de Sözleşme Kurumlarına verdiği ifadelerin ve başvuruların birbiriyle tutarlı olduğunu belirtmiştir. Başvuranın vermiş olduğu ifadeden jandarmanın Dirimpınar'daki altı evle birlikte başvuranın evini de yakıtığı ortaya çıkmaktadır.

56. Aile bireylerinin; Dilsa Yöyler (eşi), Saliha Yöyler (gelini); Leyla, Gülistan ve Evin Yöyler (kızları) ve Esmayyler (yengesi) vermiş olduğu ifadeler, Sözleşme organlarına sunulmuş olan daha önceki ifadelerle tutarlıdır. 15 ve 18 Eylül 1994 tarihleri arasındaki olayların tam saati ve tarihi ile ilgili olarak verilen ifadeler arasında çok az bir farklılık olmasına rağmen, evlerin ateşe verilmesi, kadınların kaybolmasının ardından güvenlik güçlerinin köye gelişi, Malazgirt Jandarma Komutam tarafından yapılan tehditler ve evleri yakılması planlanan kimselerin listesini muhtara gösteren ve muhtardan sözkonusu evleri göstermesini isteyen Ahmet elik ile jandarmaların tehditleri hakkında detaylı bilgi vermişlerdir. Sözkonusu kadınların verdikleri ifadeler, başvuranın ve diğer altı köylünün evlerinin 18 Eylül 1994 tarihinde yakıldığı iddiasını desteklemektedir.

57. Ahmet ve Bahattin Kınay, Kutbettin Fırtına, Zeynel Abidin Daş, Muhsettin Yöyler, Abdulcabbar Sezen ve Muhlis Umulgan isimli kimseler güvenilir tanıklardır ve verdikleri ifadeler de önemli detaylar konusunda birbiriyle tutarlıdır. Sözkonusu ifadeler başvuranın anlattıklarını onaylamaktadır. Köy İhtiyar Meclisi yelerinden Muhsettin Yöyler, Abdulcabbar Sezen ve Muhlis Umulgan isimli tanıklar, ifadelerin doğru olmadığını iddia etmişlerdir. Daha sonradan jandarmalar tarafından doldurulacak olan boş kağıtlara imza atmaya zorlandıklarını iddia etmişlerdir.

Köylülere kağıtlarda yazılı olanlar okunmamıştır okuma yazma bilmedikleri için ne yazılı olduğunu bilmedikleri kağıtlara imza atmış olmaları da mümkündür. Abdulcabbar Sezen güneydoğuda her karakolda muhtar tarafından imzalanmış boş kağıtların bulunduğunu iddia etmiştir. Tanıkların sözkonusu ifadeleri karşısında Mahkemenin jandarmalar tarafından hazırlanan ifadeleri dikkate alması mümkün değildir.

58. Mahkeme, Serhat Yöyler, Ömer Sezen ve Süleyman Yılmaz isimli tanıkların gördükleri ve de bildikleri şeyleri sakladıkları kanaatindedir. Genel olarak işleriyle meşgul oldukları için evleri ateşe verenlerin kim olduğunu bilmediklerini söylemişlerdir. Mahkeme, Mehmet Şirin Yıldız, Selahattin Yıldırım ve Beşçatak Köyü muhtarının verdikleri ifadelerin gerçekleri yansıtmadığı görüşündedir; çünkü sadece altı veya yedi kilometre uzaklıktaki Dirimpınar Köyü'ndeki yangını duymamaları ikna edici değildir. Bu nedenle ilgili tanıkların ifadelerinden bir sonuca varılamaz.

59. Nurettin Köyü'ndeki köy korucularının başı, Ahmet Çelik'in ifadesi tutarsız olduğu için Mahkeme, güvenilir olmadığını düşünmektedir. Bu bağlamda tanık köylülerin kendisine teröristlerin evleri yaktıklarını söylemelerine rağmen, bu bilgiyi veren kişinin ismini vermemiştir. Kendisinin de olaylara karıştığı şeklindeki iddiaları reddetmiş ve olay gecesinde uyumakta olduğunu ifade etmiştir.

60. Malazgirt Karakolu'nun Komutanı Yüzbaşı İsmail Mezgil tarafından verilen ifade doğrulan yansıtmıyordu. Başvuranın evinin yakılması için emir verdiği iddialarını reddetmiştir. Ancak kızların kaybolmasından hemen sonra köye gittiğini, köy meydanında köylülerle konuştuğunu ve kızların bulunup geri getirilmesini istediğini kabul etmiştir.

61. Mahkeme, başvuranın iddiaları hakkında soruşturma yapan Fuat Girişken, Mustafa Akgün, Erdal Yanıker, Cengiz Yıldız ve Turgut Abas isimli jandarmaların ifadelerini incelemiştir. Muhtarın veya ihtiyar meclisi üyelerinin boş kağıtlara veya daha sonra hazırlanan ifadelere imza artıkları iddialarını reddetmişlerdir. Köylülerin ifadelerinin teker teker alındığını ve her birinin söylediklerinin anında yazıya' döküldüğünü belirtmişlerdir. Jandarmalar, ifadelerin birbirleriyle benzerliğinin sebebi olarak, köylülerin karakola gelirken söyleyecekleri şeyleri aralarında konuşmuş olabileceklerini ileri sürmüşlerdir. Cengiz Yıldız ayrıca, ifadeleri yazıya geçiren kişinin kendi stilini kullanmış olabileceğini de belirtmiştir. Onun görüşüne göre, jandarmaların evleri yakmış olması mümkün değildir. Mahkeme tanıkların ifadelerine fazlaca ağırlık vermemiştir.

62. Yetkisizlik kararı veren Halil İbrahim Kuş ile ilgili olarak, mahkeme, başvuranın evinin yanışı ile ilgili soruşturmayı yürüten cumhuriyet savcısı olduğunu belirtmiştir. Başvuranın iddiaları ile ilgili olarak muhtarın ve ihtiyar meclisi üyelerinin ifadelerini almıştır. Ancak olayın gerçekleştiği yeri görmemiştir. Mahkeme, tanığın, evin yakılması hakkındaki iddialar karşısında jandarmaların ifadelerinin alınması gerekmediği şeklindeki düşüncesi karşısında şaşkınlığa uğramıştır. Tanığa göre, ifadeleri alınmış olsaydı bile jandarmalar iddiaları reddedecek ve her halükarda Dirimpınar'daki evlerin yakılmasının sorumlularını olamayacaklarını belirtmiştir.

63. Diğer üç savcı ile ilgili olarak, Mahkeme Sacit Savaşçı'nın Ocak ve Ağustos 2000 tarihleri arasında Nurettin Köyü'nün 15 köy korucusunun ifadelerini aldığını ifade

etmiştir. İfadeler alınırken söylenen her kelimenin yazıya geçirildiğini bildirmiştir. Ancak, korucuların ifadelerinin uzunluk, içerik ve kullanılan dil gibi konularda birbiri ile benzeşmesi tanığın iddialarına ve güvenilirliğine gölge düşürmektedir.

16 Ocak 1997 tarihinde olay yeri incelemesi yapan ve muhtar ile köylülerin ifadelerini alan Hakan Tekin, dosyada eksik olan tek şeyin olay yeri incelemesi olduğunu belirtmişti. Mahkeme tanığın ifadesinin çelişkili olduğu kanaatinde; çünkü bir taraftan evlerin jandarmalar tarafından yakıldığı iddiasıyla karşılaşmadığını söylerken, diğer taraftan başvuranın evinin jandarmalar tarafından yakıldığını iddia eden dilekçesini gördüğünü söylemiştir.

Halil İbrahim Akkan ile ilgili olarak Mahkeme, soruşturma ile ilgisinin olayın faillerinin bulunması için çıkardığı arama emri ile sınırlı olduğunu belirtmiştir. Bu nedenle Mahkeme sözkonusu kişinin ifadesinden herhangi bir sonuca varamamıştır.

2. Mahkemenin Olaylarla İlgili Tespiti ve Vardığı Sonuç

64. Mahkeme delegelerinin dinlemiş olduğu ifadelerin ve de tarafların sunmuş olduğu belgelerin ışığında (bkz. Prg. 36), güvenlik güçlerinin bilerek ve isteyerek başvuranın evini ve eşyalarının bir kısmını yaktıklarını ve bu nedenle de Dirimpınar'ı terketmek zorunda bırakıldıklarının şüpheye yer vermeyecek şekilde ispatlanmasını istemiştir. Mahkeme başvuranın evinin yakılması ile ilgili olarak aşağıdaki olayların doğru olduğunu kabul etmiştir.

65. Haziran 1994'de başvuran köyünü terketmiş ve güvenlik güçlerinin bölgede uyguladıkları baskı yüzünden bir daha dönmemiştir.

66. 15 Eylül 1994 tarihinde başvuranın akrabası olan üç kadın PKK' y a katılmak için Dirimpınar'ı terketmiştir.

67. 16 Eylül 1994 sabahı üç kız kardeşin babası ve muhtar kızların kaybolduğunu bildirmek için karakola gitmişlerdir. Jandarmalar öncelikle onları karakola götürmüşlerdir. Üsteğmen İsmail Mezgil eşliğindeki jandarmalarla birlikte köye götürülmüşlerdir. İsmail Mezgil Dirimpınar köylülerini köy meydanında toplamış ve birçok tanığın ifadesine göre kayıp kızlar üç gün içinde geri getirilmezlerse evleri yakmakla tehdit etmiştir. Sözkonusu olayın üzerine başvuranın ailesi diğer köylülerle birlikte kamyon kiralamış ve eşyalarını yükleyip kaçma hazırlıklarına başlamışlardır.

68. 17 Eylül 1994 tarihinde köylülerin eşyalarıyla birlikte kaçtığı öğrenen jandarma özel timle birlikte yolda kamyonları durdurmuş ve köye dönmeye zorlamıştır. Jandarmaların ayrılmasından sonra başvuranın ailesi eşyaların bir bölümünü muhtarın garajına saklamıştır.

69. 18 Eylül 1994 tarihinde saat 20.00 sıralarında yüzlerine maske takan jandarmalar köye gelmişlerdir. Yanlarında Nurettin Köyü' nün baş köy korucusu Ahmet Çelik de vardı. Ahmet Çelik maske takmıyordu ve evi yakılacak kimselerin listesini tutuyordu.

69. 18 Eylül 1994 tarihinde saat 20.00 sıralarında yüzlerine maske takan jandarmalar köye gelmişlerdir. Yanlarında Nurettin Köyü'nün baş köy korucusu Ahmet Çelik de vardı. Ahmet Çelik maske takmıyordu ve evi yakılacak kimselerin listesini tutuyordu.

Köylülere evlerine gitmeleri ve ışıklarını söndürmeleri söylenmiştir. Jandarmalar muhtarı çağırılmış ve listedeki kimselerin evlerini göstermesini istemiştir. Jandarmalar varillerden ve traktörlerden dizel yağ alıp başvuranın ve akrabalarının evini ateşe vermiştir.

70. Bu bulguların temelinde Mahkeme, başvuranın şikayetlerini Sözleşme hükümleri temelinde incelemeye devam edecektir.

SÖZLEŞMENİN 3. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

71. Başvuran, evinin yok edilmesi ve ailesinin köyden ayrılmak zorunda bırakılmasının Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlalini oluşturduğunu iddia etmiştir.

« Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlere tabi tutulamaz ».

72. Hükümet, temelden yoksun olduğu için bu şikayeti reddetmiştir.

73. Mahkeme, Sözleşmenin 3. maddesinin demokratik toplumların en önemli değerlerinden birini koruma altına aldığını tekrarlamıştır. Terörle ve suçla mücadele gibi en zor şartlar altında bile Sözleşme kafi surette bu maddeye aykırı davranmayı yasaklamıştır. Mahkeme, kötü muamelenin 3. Maddenin kapsamı dahilinde değerlendirilebilmesi için kötü muamelenin minimum seviyede şiddet içermesi gerektiğini belirtmiştir. Bu minimum düzeyin değerlendirilmesi görecelidir: muamelenin süresi, fiziksel ve/veya zihinsel etkileri ve bazı durumlarda da kurbanın cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi davanın bütün koşullarına bağlıdır, (bkz. 24 Nisan 1998 tarihli Selçuk ve Asker Kararı) Karar Raporları 1998- II, s.909, pr. 75-76).

74. Mahkeme, başvuranın evinin ailesinin gözleri önünde yakıldığını, bu nedenle yaşadıkları yeri ve tanıdıklarını terketmek zorunda kaldıklarını belirtmiştir. Mahkeme'nin görüşüne göre, bu olayın arkasında başvuranın ve akrabalarının PKK ile bağlantılarından dolayı cezalandırılmalarının yattığını farzetmek böyle bir kötü muameleyi maruz göstermez.

75. Mahkeme, başvuranın evinin ve eşyalarının yok edilmesinin ve ailesinin yaşadığı stres ve sıkıntının güvenlik güçlerinin uyguladığı şiddet sonucunda gerçekleştiğini ve bu nedenle 3. maddenin anlamı dahilinde insanlık dışı muamele kapsamı içinde düşünülmesi gerektiği kanaatindedir. (bkz. Selçuk ve Asker Kararı, s. 910, prg. 77-78).

76. Mahkeme, Sözleşmenin 3. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

SÖZLEŞMENİN 8. MADDESİNİN VE I NOLU PROTOKOLÜN 1. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

77. Başvuran evinin ve eşyalarının kasıtlı olarak yok edildiğini iddia ederek, AİHS'nin aşağıda verilen 8. ve I No'lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

8. madde şöyledir:

« 1. Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve haberleşmesine saygı gösterilmesi

hakkına sahiptir.

2. Bu hakkın kullanılmasına bir kamu otoritesinin müdahalesi, ancak ulusal güvenlik, kamu emniyeti, ülkenin ekonomik refahı, dirlik ve düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için, demokratik bir toplumda, zorunlu olan ölçüde ve yasayla öngörülmüş olmak koşuluyla söz konusu olabilir ».

1 No'lu Protokol'ün 1. maddesi ise şu şekildedir :

« Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Herhangi bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir. Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini .sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka hanel getirmez ».

78. Hükümet başvuranın şikayetlerini reddetmiş ve iddialarının temelden yoksun olduğunu ileri sürmüştür.

79. Mahkeme, güvenlik güçlerinin başvuranın evini ve eşyalarını bilerek ve isteyerek yok ettiğini ve ailesinin köyü terketmek zorunda kaldıklarının tespit edildiğini iddia etmiştir. (bkz. yukarıdaki prg. 64). Bütün bu olaylar AİHS'nin 3. maddesinin ihlal edilmesine sebep olmanın dışında özel hayata, aile ve ev yaşantısına ve ayrıca mülkünden faydalanma hakkına saygı ilkesine de şüphesiz ters düşmektedir. (bkz. 28 Kasım 1997 tarihli *Menteş ve diğerleri/Türkiye Kararı, Raporlar 1997-VIII, s. 2711, prg. 73, ve 30 Ocak 2001 tarihli Dulaş/Türkiye Kararı, no 25801/94, prg. 60*).

80. Mahkeme bu nedenle AİHS'nin 8. maddesinin ve I no'lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

AİHS'NİN 6. VE 13. MADDELERİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

81. Başvuran, evinin ve bütün mal ve mülklerinin güvenlik güçlerince yok edilmesine itiraz edebileceği etkili bir iç hukuk yolu olmadığından şikayetçi olmuştur. Gerekçelerini Sözleşmenin 6. maddesinin 1. paragrafına ve 13 maddelerine dayandırmıştır.

6. madde:

"Herkes, gerek medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili nizalar, gerek cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde, hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini istemek hakkına sahiptir " .

13. madde:

"Bu Sözleşme'de tanınmış olan hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkes, ihlal fiili resmi görev yapan kişiler tarafından bu sıfatlarına dayanılarak yapılmış da olsa, ulusal bir makama etkili bir başvuru yapabilme hakkına sahiptir " .

A. AİHS'İNİN 6. MADDESİNİN 1. PARAGRAFI

82. Başvuran kanuni haklarını savunmak için mahkemeye başvurma hakkının engellendiğini, çünkü iddiaları hakkında etkili bir soruşturma yapılmadığını ifade etmiştir. Başvuranın görüşüne göre böyle bir soruşturma yapılmadığı için açılacak bir davanın istediği gibi sonuçlanması mümkün olmayacaktır.

83. Hükümet, başvuranın iç hukuk yollarını tüketmediğini savunmuştur. Mahkemeye başvurmuş olsaydı kanuni haklarından etkili şekilde faydalanmış olacaktı.

84. Mahkeme, başvuranın 13 Ocak 1997 tarihli kabul edilebilirlik kararında belirtilen sebeplerden dolayı dava açmadığını belirtmiştir. Bu nedenle başvuran dava açmış olsaydı ulusal mahkemelerin nasıl bir karar vereceğini bilmek mümkün değildir. Ancak Mahkeme'nin görüşüne göre, başvuranın şikayetleri genel olarak evinin ve menkullerinin güvenlik güçlerince yok edilmesi hakkında etkili bir soruşturmanın yapılmamış olması ile ilgilidir. Bu nedenle Mahkeme bu şikayeti 13. madde açısından inceleyecektir; 13. madde Sözleşme ihlallerine karşı Sözleşmeciler Devletlere iç hukuk yollarını sağlamaları için daha genel bir sorumluluk yüklemektedir, (bkz. Selçuk ve Asker Kararı, s. 912, prg. 92). Mahkeme bu nedenle Sözleşmenin 6. maddesinin 1. paragrafının ihlalinin ihlaline ilişkin karar vermenin gerekli olmadığına karar vermiştir.

B. Sözleşmenin 13. Maddesinin İhlal Edildiği İddiası

85. Başvuran Sözleşme ihlallerine ilişkin olarak başvurabileceği etkili ve yeterli bir iç hukuk yolu olmadığını belirtmiştir. Köylerin yok edilmesi ile ilgili daha önceki davalarla da ilişkili olarak başvuran, güneydoğu anadolu bölgesinde Sözleşmenin 13. maddesinin ihlaline ilişkin idari bir uygulamanın var olduğunu ve kendisinin de bu uygulamanın mağduru olduğunu iddia etmiştir.

86. Hükümet, başvuranın kasıtlı olarak iç hukuk yollarına başvurmadığı kanaatindedir. Bu bağlamda Hükümet başvuranın İzmir Savcılığına şikayet dilekçesini sunduktan sonra adli makamlara hiçbir adres bırakmaksızın ortadan kaybolduğuna dikkati çekmiştir. Bu olumsuzluklara rağmen, Hükümet, köylülerin ifadelerini almak suretiyle başvuranın iddiaları hakkında etkili bir soruşturma yapmıştır.

87. Mahkeme, Sözleşmenin 13. maddesinin Sözleşme hak ve özgürlüklerinin korunabilmesi için bir iç hukuk yolunun varlığını gerektirdiğini tekrarlamıştır. Böylece 13. madde, Sözleşmeciler Devletlere ilgili hükme ne şekilde uyacakları hakkında takdir yetkisinin verilmiş olmasına rağmen, Sözleşme ile ilişkili olarak sunulan şikayetin incelenebilmesi için bir iç hukuk yolu hükmünü ve uygun bir çözümü gerekli kılar. 13. maddenin yüklediği sorumluluğun kapsamı başvuranın şikayetinin niteliğine bağlıdır. Ayrıca 13. maddenin gerektirdiği iç hukuk yolu hukukta olduğu kadar uygulamada da etkili olmalıdır; sözkonusu iç hukuk yolunun uygulanması sorumlu Devletin yetkililerinin haksız fiil ve davranışlarından etkilenmemelidir.

88. Bir kimsenin, evinin veya menkullerinin Devlet görevlileri tarafından imha edildiğini iddia etmesi durumunda 13. madde, tazminat ödenmesine ek olarak, sorumluların kimliğinin tespit edilip cezalandırılmalarını ve aynı zamanda da başvuranın soruşturma prosedürüne etkin katılımını sağlayabilecek bir soruşturma

yapılmasını gerektirir, (bkz. Mentеш ve Diğerleri, s. 2715-16, prg. 89).

89. Mahkeme, başvuranın evinin ve eşyalarının yok edilmesiyle Sözleşmenin 3. ve 8. maddeleriyle 1 no'lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiğine işaret etmiştir. Bu nedenle başvuranın bu konudaki şikayetleri 13. madde açısından incelenebilir, (bkz. 27 Nisan 1988 tarihli Böyle ve Rice/ İngiltere Kararı, Dizi A, No 131, s. 23, prg. 52 ve ve Dulaş Kararı prg.67).

90. Mahkeme, güvenlik güçlerinin yasadışı eylemlerine ilişkin uygulanan ceza sisteminin, 1990ların başında güneydoğuanadolu bölgesinin özel durumunu ortaya koyduğunu ve bu bölgede yürürlükteki soruşturma sisteminde bulunan yetersizliklerin, korumanın etkinliğine zarar verdiğini daha önce aldığı kararlarda belirtmişti. Bu uygulama, güvenlik güçleri üyelerinin temel haklar ve özgürlüklere saygılı demokratik toplumlarda hukukun üstünlüğü ilkesine uygun olmayan eylemlerine izin vermekte ya da bu eylemleri teşvik etmektedir. (bkz. 16 Kasım 2000 tarihli Bilgin/ Türkiye Kararı, no. 23819/94, prg. 119).

91. Mahkeme, başvuranın evinin yok edilmesinden kısa bir süre sonra, Karşıyaka Savcılığı'na şikayet dilekçesi sunduğunu belirtmiştir. Dilekçenin alınmasının ardından Malazgirt Savcılığı başvuranın iddiaları hakkında soruşturma başlatmıştır. Ancak soruşturmada büyük eksiklikler ve hatalar vardır. Mahkeme, köylülerin jandarmalar tarafından alman ifadelerin içeriğine ve doğruluğuna itiraz ettiklerini; boş sayfa üzerine imza attıklarını, ifadelerinin sonradan yazıldığını ve içeriğinin kendilerine okunmadığını söylediklerini gözlemlemiştir, (bkz. 57. prg.) Mahkeme, bu üç tanığın ifadesini güvenilir olduğu ve bu uygulamanın 13. maddenin gerektirdiği soruşturma ile bağdaşmadığı görüşündedir. Mahkeme ayrıca onbeş korucudan alınan ifadenin birbirine çok benzediğini; savcı tarafından hazırlandığı izlenimini verdiği görüşündedir. Bu nedenle sözkonusu ifadelere ağırlık verilemeyeceği düşüncesindedir. (bkz. prg. 63).

92. Ayrıca, başvuranın evini ve eşyalarını yakan güvenlik güçleri üyelerinin isimlerini vermesine rağmen, soruşturma devam ederken savcı sözkonusu kimselerin ifadelerini almak için bir girişimde bulunmamıştır. Mahkeme, savcıların güvenlik güçleri üyelerinin sözkonusu olaya karışmış olabilecekleri ihtimalini kabul etme konusunda genel bir isteksizlik gösterdiklerini tespit etmiştir. (bkz. prg. 62). Dahası yargı otoriteleri olay yerini başvuranın şikayetini sunmasından iki yıl üç ay sonra ziyaret etmişlerdir, (bkz. prg. 33 (xvi.).

93. 9 Eylül 1996 tarihinde soruşturma yetkisi jandarmalar aleyhine başlatılan cezai işlemlerin durdurulmasına karar veren Malazgirt İdare Kurulu' na devredilmiştir. Ancak, Mahkeme bu kurul tarafından yürütülen soruşturmanın bağımsız olduğunun iddia edilemeyeceğini çünkü hiyerarşik olarak valiye bağlı memurlardan ve güvenlik güçlerine bağlı bir memurdan oluştuğunu iddia etmiştir, (bkz. 27 Temmuz 1998 tarihli Güleç /Türkiye Kararı, Raporlar 1998- IV, S. 1732-1733 prg. 80)

94. Son olarak, Mahkeme, suçun faili olmadığı ve de aleyhinde şikayet bulunmadığı halde Ahmet Kınay'ın yargılanmasından ve gözaltına alınmasından üzüntü duyduğunu ifade etmiştir. Mahkeme bunun sebebinin jandarmalar tarafından 20 Haziran 1995 tarihinde hazırlanan ve böyle bir ifade verdiğini reddeden ve imzanın sahte olduğunu iddia eden Muhsettin Yöyler'in ismini ve imzasını taşıyan ifadeden

kaynaklandığını belirtmiştir. Mahkeme 'nin görüşüne göre bu durum başvuranın iddiaları hakkında ciddi bir soruşturma yapılmadığının ve jandarmanın soruşturmaya karışmasının bazı gerçeklerin gizlenmesi ile sonuçlandığını gösteren önemli bir gerçektir.

95. Başvuranın yetkililere adres bırakmamasının soruşturmayı olumsuz etkilediği yönündeki iddia ile ilgili olarak Mahkeme, ifadesinin alınabilmesi için yerinin tespit edilmeye çalışıldığı doğru olduğunu belirtmiştir. Ancak evinin yok edilmesinden sonra başvuranın ailesi ile birlikte başka bir şehre taşındığı için daimi bir adresinin olmadığı unutulmamalıdır. Bu bağlamda başvuranın içinde bulunduğu sıkıntılı durumun psikolojisi üzerinde yarattığı etki dikkate alınmalıdır, (bkz. Menteş ve Diğerleri, s. 2707, prg. 59). Bu nedenle Mahkeme, başvuranın içinde bulunduğu durumun ve soruşturmadaki eksiklik ve hataların, yetkililere adres bırakmamasından daha ağır geldiği görüşündedir.

96. Söz konusu olayların ışığında Mahkeme, yetkililerin etkili ve yeterli bir soruşturma yapmadığı ve tazminat talebini de kapsayan bir iç hukuk yolunun bulunmadığı sonucuna varmıştır.

97. Bu nedenle Sözleşme'nin 13. maddesi ihlal edilmiştir.

V. AİHS'İNİN 3,6,8 VE 13. MADDELERİ VE I NO'LU PROTOKOL'ÜN 1. MADDESİ İLE BAĞLANTILI OLARAK 14. MADDENİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

98. Başvuran, Kürt kökenli olması nedeniyle ayrımcılık yapıldığını ve 3,6,8, ve 13. maddelerle bağlantılı olarak 14. maddenin ihlal edildiğini iddia etmiştir. 14. madde aşağıda verilmiştir:

"Bu Sözleşmede tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, dîn, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensupluk, servet, doğum veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayrımcılık yapılmadan sağlanır".

99. Başvuran evinin ve eşyalarının yok edilmesinin resmi bir politikanın sonucu olduğunu; ulusal azınlık üyesi olması sebebiyle ayrımcılık yapıldığını iddia etmiştir.

100. Mahkeme, kendisine sunulan kanıtların ışığında başvuranın iddiasını incelemiştir ancak söz konusu kanıtların temelden yoksun olduğu görüşündedir. Bu nedenle Sözleşmenin 14. maddesinin ihlali söz konusu değildir.

VI. AİHS'İNİN 18. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI'

101. Başvuran şikayet söz konusu müdahalenin veya kısıtlamanın Sözleşme ile bağdaşmayan amaçlar doğrultusunda verildiğini ve dolayısıyla AİHS'nin aşağıda verilen 18. maddesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir:

" Bu Sözleşmenin hükümleri gereğince, sözü edilen hak ve özgürlüklere getirilen sınırlamalar ancak öngörülen amaçlar için uygulanabilir ".

102. Mahkeme, söz konusu iddiayı kendisine sunulan kanıtların ışığında incelediğini ve temelden yoksun olduğunun saptandığını belirtmiştir. Bu nedenle bu maddenin ihlali söz konusu değildir.

VII. SÖZLEŞMENİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

103. Sözleşmenin 41. maddesi aşağıdaki gibidir:

'Mahkeme işbu Sözleşme ve protokollarının ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun bir surette, zarar gören tarafın tatminine hükmeder ".

A. Maddi Zarar

104. Başvuran evinin, eşyalarının, tarım makinalarının ve sahip olduğu bütün mallarının yok edilmesi., gelir kaybı ve alternatif bir ikametgah aramak için yaptığı harcamalar sonucunda uğradığı maddi zarar bağlamında 454,320 Dolar (USD) talep etmiştir.

105. Hükümet, başvuranın iddiaları ile ilgili olarak belirlenen zaman dilimi içinde görüş belirtmemiş ve bu sebeple süre uzatılmıştır.

106. Başvuranın evinin ve eşyalarının güvenlik güçleri tarafından yok edildiği şeklindeki saptamanın ışığında (bkz prg. 64 ve 79) Mahkeme maddi tazminata hükmedilmesi gerektiğine karar vermiştir. Ancak başvuran kaybettiği mallarının nitelik ve niceliği hakkında detaylı bilgi vermediği için Mahkeme hakkaniyete uygun bir değerlendirme yapacaktır.

1. Başvuranın Evi ve Diğer Binalar

107. Başvuran, 166 m2'lik iki katlı ev, hakkında hiçbir detay vermediği tek katlı başka bir ev, bir garaj ve 60 m2'lik bir tahıl ambarı ile ilgili olarak maddi zarar talebinde bulunmuştur. Başvuran, üçünün değerini 70,000 Dolar (USD) olarak göstermiştir.

108. Önünde kesin kanıt olmaksızın yaptığı hakkaniyete uygun değerlendirme sonucunda Mahkeme, hasar gören evi için 10,000 Euro (EUR) tazminata hükmetmiştir.

2. Diğer Eşyalar

109. Başvuran, halılar, el yazması kitaplar ve mutfak eşyalarının değerinin yaklaşık 50,000 Dolar (USD) olduğunu iddia etmiştir. Buna ek olarak 20,000 Dolar değerinde tarım makinası ve eşyası kaybettiğini iddia etmiştir.

110. Mahkeme, başvuranın ailesinin evleri yanmadan bir gün önce eşyalarının bir kısmını muhtarın evine sakladığını tespit etmiştir, (bkz. prg. 68). Bu bilginin ışığında başvuranın mal ve mülke ilişkin iddiaları hakkında bağımsız ve kat'i kanıtların olmayışını gözönünde bulundurarak Mahkeme, 2.500 Euro tazminata hükmetmiştir.

3. Gelir Kaybı

111. Başvuran, çiftçilikten elde ettiği gelirinin kaybı ve çocuklarının eğitimlerine

devam edememeleri sonucunda uğradığı gelirin kaybı için 290,000 Dolar talep etmiştir.

112. Başvuranın arazilerinden elde ettiği gelir hakkında bağımsız bir kanıt olmadığı için hakkaniyete uygun bir değerlendirme yaparak Mahkeme, bu başlık altında 6,000 Euro tazminata hükmetmiştir.

4. Alternatif İkamet

113. Başvuran 91 ay boyunca ödediği kira ve ailesinin su, yakacak ve ekmek gibi ihtiyaçları için harcadığı 24.320 Doların tazmin edilmesini istemiştir.

114. Başvuranın bu iddiasının kanıtlanmaması ve hakkaniyete uygun olarak yapılan değerlendirme sonucunda Mahkeme, başvurana alternatif ikamet için 6.500 Euro ödenmesine hükmetmiştir.

5. Özet

115. Sonuç olarak, başvurana maddi zarar ile ilgili olarak hükmedilen 25,000 Euro'nün ödeme gününde geçerli kur üzerinden Türk Lirasına çevrilerek ödenmesine karar verilmiştir.

B. Manevi Zarar

116. Başvuran manevi zarar ile ilgili olarak 654,523 Dolar talep etmiştir. Bu bağlamda evinin yokedilmesi ve Demokrasi Partisiyle bağlantısı sonucunda kendisine baskı yapılması sebebiyle çektiği sıkıntı ve üzüntüsünü dile getirmiştir.

117. Hükümet, bu iddia hakkında yorumda bulunmamıştır.

118. Mahkeme, Sözleşmenin 3,8, ve 13. maddeleri ve I No'lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlalinin ciddiyetini gözönünde bulundurarak manevi zarar hususunda tazminat verilmesi gerektiği görüşündedir, (bkz. 76,80, ve 97. paragraflar). Başvurana manevi zarar için hükmedilen 14,500 Euro'nun ödeme günündeki kur üzerinden Türk Lirasına çevrilerek ödenmesine hükmedilmiştir.

C. Masraf ve Harcamalar

119. Başvuran davasının Sözleşme organları önünde hazırlanması ve sunulması için yaptığı harcamalar için toplam 33,246.98 İngiliz Sterlini talep etmiştir. Söz konusu harcamalar şöyle özetlenebilir: (1) İngiliz Avukat Andrew Collender'in QC 90 saatlik çalışması için 9.000 İngiliz Sterlini), (2) Londra'daki KHRP'ye bağlı Kerim Yıldız, Philip Leach, Anke Stock ve Diğerlerinin yaklaşık 244 saatlik hukuki çalışması için 23,942.98 İngiliz Sterlini ve ayrıca İngilizceden Türkçeye, Türkçeden İngilizceye çeviri ve özetler için 1,570 İngiliz Sterlini, telefon görüşmeleri, posta, fotokopi ve kırtasiye giderleri için 304 İngiliz Sterlini.

120. Hükümet, bu iddia hakkında da görüş bildirmemiştir.

121. Mahkeme, bu davanın Ankaradaki tanıkların ifadelerinin alınması da dahil

hukukla ve olaylarla ilgili detaylı bir incelemeyi gerektiren karmaşık konular gündeme getirdiğini belirtmiştir. Bu bağlamda sadece çok gerekli olan yasal harcamaların Sözleşmenin 41. maddesi bağlamında ödenmesinin mümkün olduğunu tekrarlamıştır. Mahkeme bu dava ile ilgili olarak yapılan bütün harcamaların çok gerekli harcamalar olduğu konusunda ikna olmamıştır. Yasal temsilcilerinin toplam 334 saat çalıştığı şeklindeki iddianın ve yapılan harcamaların gerekliliğinin ve makul harcamalar olduğunun kanıtlanmadığı görüşündedir. Mahkeme, hakkaniyete uygun bir şekilde ve başvuranın iddialarının detaylarını gözönünde bulundurarak, uygulanabilecek her türlü katma değer vergisi hariç 14,700 Euro'dan Avrupa Konseyi'nden yasal yardım yoluyla alınan 355 Euro'nun çıkartılmasıyla elde edilecek meblağın, İngiliz Sterlim üzerinden başvuranın yasal temsilcinin İngiltere'deki banka hesabına yatırılmasına karar vermiştir.

D. Hakların İade Edilmesi Talebi

122. Başvuran *resitutio in integrum* prensibi temelinde, ailesi ile birlikte köyüne tekrar yerleşmesinin sağlanması ve Eylül 1994'de gerçekleşen olaydan önce sahip olduğu yaşam standartlarının tekrar sağlanması gerektiği görüşündedir.

123. Hükümet bu konuda görüş belirtmemiştir.

124. Mahkeme almış olduğu bir ihlal kararının, ilgili ihlale son verilmesi ve olaydan önceki standardın tekrar yakalanması amacıyla gerekli düzenlemelerin yapılması için Sözleşmeciler Devlete sorumluluk yüklediğini tekrarlamıştır, (*resitutio in integrum*) Ancak *resitutio in integrum* prensibinin gerçekleştirilmesinin mümkün olmadığı durumlarda Sorumlu Devletler Mahkemenin ihlal kararına ne şekilde uyacakları konusunda karar vermekte özgürdürler ve Mahkeme bu hususta beyanda bulunmayacaktır. Bu konudaki denetim yetkisi ise Sözleşmenin 46. maddesinin 2. paragrafı gereğince hareket eden Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi 'ne aittir, (bkz. Selçuk ve Asker, s. 918, prg. 125).

E. Gecikme Faizi

125. Mahkeme, Avrupa Merkez Bankası'nın kredi faiz oranına, % 3 puan eklenmek suretiyle yıllık gecikme faizi uygulanmasına karar vermiştir.

YUKARIDAKİ NEDENLERDEN DOLAYI MAHKEME OYBİRLİĞİYLE,

1. AİHS'nin 3. maddesinin ihlal edildiğine;
2. AİHS'nin 8. maddesinin ve I No'lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiğine
3. AİHS'nin 6. maddesinin 1. paragrafının ihlali konusunda karar vermenin gerekli olmadığına;
4. AİHS'nin 13. maddesinin ihlal edildiğine;
5. AİHS'nin 3,6,8, ve 13. maddeleri ve I No'lu Protokol'ün 1. maddesi ile bağlantılı olarak 14. maddenin ihlal edilmediğine
6. 18. maddenin ihlal edilmediğine;
- 7.

a) Sözleşmenin 44. maddesinin 2. paragrafı gereğince davanın kesinleştiği tarihten itibaren geçerli olmak üzere Devletin başvurana aşağıda belirtilen

meblağların ödeme günündeki kur üzerinden Türk Lirasına çevrilerek başvuranın Türkiye'deki banka hesabına yatırılmasına;

i) maddi zarar için 25,000 Euro

ii) manevi zarar için 14,500 Euro

b) Yukarıda belirtilen üç aylık sürenin sona ermesinden ödemenin yapıldığı tarihe kadar geçen süre için, yukarıda belirtilen tutara, Avrupa Merkez Bankasının kredi faiz oranına yüzde üç puan eklenmek suretiyle gecikme faizi uygulanmasına;

8. a) Sorumlu Devletin Sözleşmenin 44. maddesinin 2. paragrafı gereğince başvuranın temsilcisine davanın kesinleştiği tarihten itibaren geçerli olmak üzere üç ay içinde uygulanabilecek her türlü katma değer vergisinden muaf olmak suretiyle mahkeme masrafları için belirlenen 14,700 Euro'an yasal yardım yoluyla alınan 355 Euro'nun çıkartılarak ödeme günündeki kur üzerinden İngiliz Sterlini'ne çevrildikten sonra, başvuranın İngiltere'deki hesabına yatırılmasına

b) Önceki paragrafta belirtilen üç aylık sürenin sona ermesinden ödemenin yapıldığı tarihe kadar geçen süre için, yukarıda belirtilen tutara, Avrupa Merkez Bankasının kredi faiz oranına yüzde üç puan eklenmek suretiyle gecikme faizi uygulanmasına;

9. Başvuranın diğer adil tazmin taleplerinin reddine karar vermiştir.

Karar, İngilizce olarak hazırlanmış olup, Mahkeme İç Tüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. paragrafları gereğince 24 Temmuz 2003 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.